

FAMILJEVÄNLIGT DAGHEM

FÖRBUNDET HEM OCH SKOLA RF

INNEHÅLL

Till läsaren	3
En öppen och välkomnande verksamhetskultur	4
Att skapa förtroende	4
Daghemmets förhållningssätt, atmosfär och värdegrund	6
Föräldrarnas medverkan i daghemmets vardag	8
Delaktighet och inkluderande verksamhet	11
Kommunikation	13
Goda relationer – en förutsättning för ett familjevänligt daghem	17
Välbefinnande och gemenskap	18
Sårbarhet	19

TILL LÄSAREN

Tack för att du valt att läsa det här materialet om hur ni kan jobba på ditt daghem för ett familjevänligt daghem! Det betyder att du redan är på god väg mot ett förhållningssätt där du ser föräldrarna och föräldrasamverkan som en resurs i ditt arbete. Ett gemensamt uttalat förhållningssätt i daghemmet gentemot föräldrarna hjälper er att möta föräldrar på ett enligt sätt. Syftet är således att öka kvaliteten i föräldrakontakten. Det underlättar också ert arbete på daghemmet då olika former av samverkan är genomtänkta och konsekventa. Att se föräldrarna som en resurs stödjer ert daghems verksamhet. En genomtänkt verksamhetskultur som genomsyras av en positiv syn på föräldrasamarbetet skapar också kontinuitet i verksamheten och underlättar således till exempel integrationen av nyanställda.

Syftet med den här handboken är att lyfta fram vad som är viktigt i och hur man kan jobba för ett familjevänligt daghem. Handboken är uppdelad i fyra huvudavsnitt: öppen och välkomnande verksamhetskultur, delaktighet och inkluderande verksamhet, kommunikation och goda relationers betydelse för ett familjevänligt daghem. Alla delar går in i och påverkar varandra. Konkreta tips, övningar, självskattningsverktyg och utvärderingsverktyg, som kan användas som stöd i processen i att bli ett familjevänligt daghem, finns på vår webbplats www.hemochskola.fi.

I kapitlet om *öppen och välkomnande verksamhetskultur* behandlas betydelsen av delaktighet, daghemmets förhållningssätt, atmosfär och värdegrund och föräldrars medverkan i daghemmets vardag. Daghemmet tar ofta intryck av resursstarka föräldrar medan de med mindre resurser lätt blir åsidosatta. I kapitlet om *delaktighet och inkluderande verksamhet* diskuteras hur alla föräldrar kan ses som en resurs och hur viktigt det är att vara medveten om de normer som styr verksamheten i daghemmet. Kapitlet *kommunikation* beskriver grundprinciperna för en öppen kommunikation mellan hemmet och daghemmet och hur god kommunikation är grunden för all form av föräldrasamverkan. Sista kapitlet om *goda relationers betydelse för ett familjevänligt daghem* breddar perspektivet till betydelsen av välbefinnande, gemenskap och sårbarhet för föräldrasamverkan.

EN ÖPPEN OCH VÄLKOMNANDE VERKSAMHETSKULTUR

ATT SKAPA FÖRTROENDE

Det viktigaste elementet i ett fungerande föräldrasamarbete är förtroende. En pedagog som visar omsorg och omtanke om barnet, det vill säga utgår från vad som är bäst för barnet, inger förtroende. Till en början tenderar förtroendet att vara som störst och daghemmet måste aktivt jobba för att kunna bibehålla och stärka det. För att föräldrar ska känna tillit till daghemmet behöver de ha insyn i verksamheten. Informationen och kommunikationen är därför av avgörande betydelse, vilket vi återkommer till senare i den här handboken.

En genomtänkt verksamhetskultur och en öppen kommunikation stärker således förtroendet. Verksamhetskulturen i daghemmet ses bäst som en dynamisk process som ständigt utvecklas, snarare än som ett permanent tillstånd. Ett daghem som tillämpar en så kallad tillitskultur jobbar aktivt för att föräldrarna ska känna förtroende för daghemmet. Tilliten och förtroendet stärks också av ett erkännande av varandras roller i barnets liv tillsammans med en tydlig gränssättning. Det är därför viktigt att uttala och diskutera förväntningar åt båda hållen. Genom att berätta för föräldrarna hur de kan stödja sitt barns tid i daghemmet och vara öppna för att diskutera det, kan föräldrarna vara en resurs för barnet och hela daghemsgemenskapen.

**En pedagog som
visar omsorg och
omtanke för barnet
inger förtroende.**

OMTANKE

FÖRTROENDE

**OLIKA
FAMILJER**

DAGIS

DAGHEMMETS FÖRHÅLLNINGSSÄTT, ATMOSFÄR OCH VÄRDEGRUND

Hur man på daghemmet förhåller sig till föräldrasamarbete påverkar hur föräldrar görs delaktiga. Därför är det viktigt att sitta ner och fundera ut ett klart och tydligt syfte med föräldrasamarbetet. Den första frågan att tänka igenom är *varför föräldrasamarbetet är viktigt och för vem*. Efter det kan man fundera på *hur* man kan samarbeta med föräldrarna och *vad* det konkret innebär.

Förhållningssättet handlar i sin enkelhet om hur vi tänker och talar om föräldrar och hur vi bemöter dem i vardagen. En klar och tydlig målsättning i arbetet med föräldrar ger riktning och gör det också lättare att utvärdera samarbetet. Ett framgångsrikt föräldrasamarbete bygger på att man ser föräldrarna som intresserade och ansvarstagande, att kommunikationen är öppen mellan hemmet och daghemmet och att man alltid placerar barnets bästa i centrum.

Varför vill vi samarbeta med föräldrarna?

Hur man i daghemmet förhåller sig till föräldrasamarbetet påverkar också *daghemmets atmosfär* och den bild som daghemmet förmedlar utåt. Att fundera vilka adjektiv man vill att daghemmet beskrivs med kan vara en bra grund att utgå från. När adjektiven är valda är nästa steg att fundera hurdan verksamhetskultur som leder till att daghemmet uppfattas just så. Det är alltså viktigt att man inte bara använder sig av fina ord och uttalar goda föresatser utan dessa ska synas i verksamhetskulturen och kännas av i daghemmets atmosfär. Daghemmets föreståndare är i en nyckelposition när det gäller att kommunicera utåt att föräldrarna välkomnas med i verksamheten.

Daghemmets värdegrund är också viktig att beakta i frågan om föräldrasamarbete. I dagens samhälle där barnen får intryck från olika håll som representerar olika värderingar, är det viktigt att samlas och lyfta fram vilka värderingar daghemmet står för och hur hemmet och daghemmet tillsammans kan stärka barnet i att skapa en egen värdegrund. Diskussioner om värderingar kan hållas inom den egna gruppen eller tillsammans med hela daghemmet. Det är själva diskussionen som är det viktiga, inte att alla ska vara av samma åsikt. Samtidigt är det viktigt att fundera hur dessa värderingar syns i den dagliga verksamheten på daghemmet. Ett daghem som genuint förmedlar en välkomnande atmosfär har redan lagt grunden för ett gott samarbete med hemmen.

FÖRÄLDRARNAS MEDVERKAN I DAGHEMMETS VARDAG

Föräldrars första möte med daghemmet inträffar redan före daghemstiden börjar då barnet bekantar sig med daghemmet. Det är inget oviktigt möte, utan det är då föräldrarna får ett första intryck av daghemmet. Det första intrycket är seglivat och därför lönar det sig satsa lite extra på det. Det är givetvis inte bara föräldrarna som ska välkomnas till daghemsgemenskapen, utan barnet ska också känna sig välkommet. Som nämnts tidigare, så känner föräldrarna mera förtroende för daghemmet då barnet är placerat i centrum.

Föräldramöten eller föräldrakvällar är en annan form av verksamhet där föräldrar kan bjudas in i daghemmets verksamhet och bli delaktiga. Föräldramötena ska dock inte vara tomma ritualer där man använder tid på att berätta sådant som kan läsas innantill, utan de ska gärna vara interaktiva och bjuda in till samtal om viktiga frågor på daghemmet. Våga tänka om och våga tänka nytt. Att en föräldrakväll år efter år ordnats på ett visst sätt betyder inte att den behöver ordnas så också i fortsättningen. Varierande innehåll i föräldramötena och föräldrakvällarna ökar föräldrarnas engagemang och delaktighet. Mötena behöver ha ett mervärde för att föräldrarna ska vilja delta. Att bara informera räcker inte till för de flesta föräldrar för att de ska känna sig lockade att delta. Det här gäller särskilt föräldrar med flera äldre barn som gått på daghemmet och redan är bekanta med hur daghemmet fungerar.

För att föräldrar ska känna sig delaktiga måste de erbjudas möjlighet att ta ställning till olika frågor och att kunna framföra förslag. Kontinuerlig utvärdering av verksamheten är ett sätt för föräldrar att framföra sina synpunkter. Lika som för oss alla är det viktigt för föräldrar att känna att de blir hörda i frågor som de upplever viktiga. Föräldrar kan också stödja och få stöd av varandra genom att höra hur andra tycker och tänker och genom att utbyta erfarenheter.

FUNDERA:

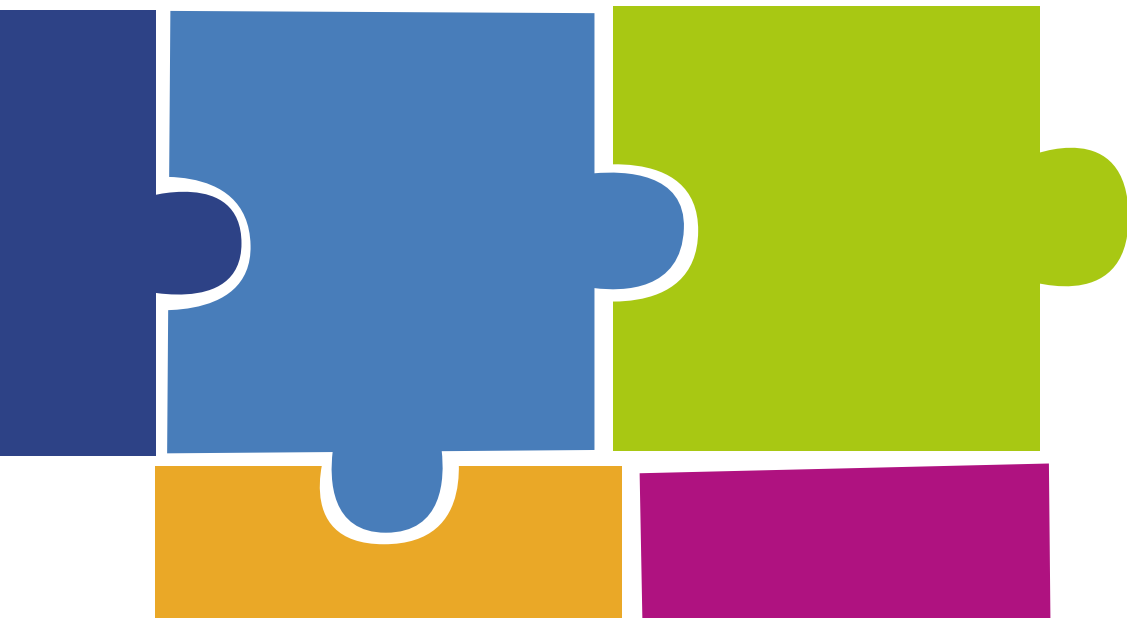
Hurdant möte skulle du själv gå på?

Föräldraföreningens syfte är att stödja interaktionen och samarbetet mellan daghemmets föräldrar och personalen. Föreningen jobbar för en hälsosam och trygg uppväxtmiljö och välbefinnande för alla barn på daghemmet. Den är också föräldrarnas språkrör i frågor som gäller tiden på daghemmet.

Föräldraföreningen är ett sätt för föräldrarna att skapa organiserad verksamhet, men daghemmet behöver också bjuda in till samverkan utanför föreningens aktiviteter. Daghemsgemenskapen erbjuder en ypperlig möjlighet för föräldrar att bilda nätverk och fungera som kamratstöd för varandra. När föräldern mår bra, är det också sannolikt att barnet mår bra, vilket i sig stödjer barnets lärande och trivsel på daghemmet.

Andra sätt att bjuda in föräldrar i daghemmets vardag kan vara till exempel olika former av föreläsningar, morgonkaffe, distansarbetsdagar på daghemmet eller informella evenemang kvällstid. Olika former av samtal (till exempel föräldrasamtal, utvecklingssamtal och samtal om den individuella planen för småbarnspedagogik) är också ett sätt att involvera föräldrarna i barnets daghemstid. Mera om samtal kan du läsa i materialet [Att mötas i samtal](#), som du hittar på adressen hemochskola.fi/material/handbok-for-larare-att-motas-i-samtal-2/.

DELAKTIGHET OCH INKLUDERANDE VERKSAMHET

Föräldrarnas delaktighet i daghemmets verksamhet har en central roll. Det ska finnas ett fungerande samarbete mellan hemmen och daghemmet såväl på individnivå som på gruppnivå och daghemsnivå. Det är daghemmet som ska ta initiativ till samarbetet. Föräldrar som känner sig delaktiga värdesätter i högre grad daghemmets målsättningar och verksamhet. Det är viktigt att föräldrar blir medvetna om att deras egna engagemang och tillit till daghemmet har stor inverkan på hur barnet trivs och klarar sig i daghemmet.

När föräldrar är delaktiga i ett tidigt skede i beslut som rör deras barns tid på daghemmet ökar känslan av sammanhang. Motsatsen till delaktighet, utanförskap, skapar misstro och motstånd hos föräldrar och minskar tilliten till daghemmet.

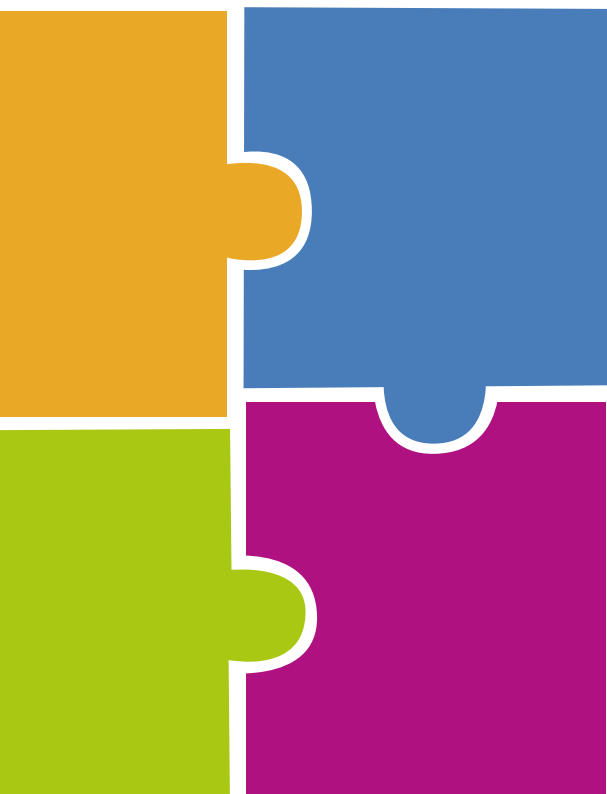
Man kan tala om olika former av delaktighet och det kan betyda olika saker för olika människor. Det handlar om allt från att få ta del av information till att kunna vara med och påverka. Att arbeta med delaktighet handlar kort sagt om olika former av möten. Då man vet hur man kan bidra är det lättare att känna att man kan påverka. En interaktiv verksamhetskultur med uttalade förväntningar är viktig för föräldrarnas motivation att engagera sig i daghemmets verksamhet.

I ett familjevänligt daghem har alla föräldrar möjlighet att vara delaktiga på jämlika grunder. Det innebär att daghemmet tar hänsyn till att familjerna har olika utgångsläge och behov. Varje förälder ska känna sig sedd och hörd i daghemmet oberoende av sin, eller sitt barns, språkliga och kulturella bakgrund, behov av stöd, sexuella läggning etc. Daghemmet är medvetet om mångfalden av familjer (familjer med olika språklig och kulturell bakgrund, föräldrar till barn med funktionsvariationer, regnbågsföräldrar, bonusfamiljer etc.) och samarbetet och kommunikationen präglas av respekt, jämlikhet och öppenhet för varandras olikheter.

För att främja delaktigheten i daghemmet krävs normutmanande arbetssätt. Det innebär att daghemmet är positivt inställt till samarbete med alla föräldrar och ser varje förälder som en individ och inte som en representant för en grupp. Gemensamma riktlinjer för samarbete och kommunikation underlättar för hela daghemmets personal att ifrågasätta antaganden och normer. Ett normkritiskt perspektiv synliggör och problematiserar rådande normer i stället för dem som bryter mot normerna.

Många av dagens föräldrar är mera insatta än tidigare, mera delaktiga och ställer andra krav. Daghemmet kan ändå inte ta för givet att alla föräldrar har insyn i daghemmets verksamhet, i planen för småbarnspedagogik och i sin egen roll i barnets lärande. Därför är det viktigt att daghemmet informerar alla föräldrar om verksamheten och uttalar förväntningar. Allt detta gör det lättare att vara delaktig.

Samarbetet med hemmen och föräldrarnas delaktighet är i enlighet med planen för småbarnspedagogik en viktig del av daghemmets verksamhetskultur. Att inom kollegiet medvetandegöra vikten av ett gott samarbete med hemmen och uttala varför och hur föräldrar ska vara delaktiga kan underlätta för alla i personalen i processen mot att bli ett familjevänligt daghem. Det gör det även lättare att möta föräldrar mera samstämmigt. I ett familjevänligt daghem är det tydligt att man ser föräldrar som en tillgång och resurs och utgår ifrån att hemmet och daghemmet har samma målsättning; att barnen ska trivas på daghemmet, känna sig trygga och lära sig.

KOMMUNIKATION

En välfungerande kommunikation mellan hemmet och daghemmet är en förutsättning för att samarbetet ska fungera. Den skapar trygghet och minskar oro och ovisshet. Den motverkar skvaller och spridning av rykten och kan på så sätt öka tilliten. Målet för all kommunikation är att stödja barnets välbefinnande och lärande på daghemmet.

För att föräldrar ska bli engagerade och delaktiga måste daghemmet göra mera än enbart informera. En välfungerande kommunikation är mycket mera än meddelanden via epost eller lapp på väggen. Det kan vara en utmaning för daghemmet att hitta kommunikationsformer som omfattar alla föräldrar. Daghemmet behöver därför regelbundet utvärdera och utveckla kommunikationen.

Hur ska vi nå fram, är vi tydliga och använder vi rätt kanal?

Hur gör vi med dem som vi inte når, kan vi göra på ett annat sätt?

Att kommunicera på ett sätt som föräldrar kan ta till sig är avgörande för att föräldrarna ska bli delaktiga.

Möjligheterna att nå ut med information och att kommunicera är många. Genom att ha en struktur med enhetliga linjer och överenskommelser för daghemmets kommunikation kan daghemmet underlätta arbetet för hela personalen. Att det behövs olika typer av kommunikation för olika syften är bra att diskutera inom hela kollegiet. Daghemmet behöver många olika kanaler för kommunikation och möten med föräldrar om man ska kunna möta familjerna utifrån deras olika behov, livssituationer och förväntningar.

En enkelriktad envägskommunikation, till exempel i form av nyhetsbrev eller information på hemsidan, där daghemmet enbart informerar föräldrarna, utan förväntan på återkoppling och diskussion, lämpar sig bäst i beslut och sakfrågor som föräldrarna inte kan påverka men nog berörs av. Om syftet är att ge utrymme för synpunkter, kommentarer och återkoppling är möten i dialog att föredra. När informationen är komplex finns det större risk för missförstånd och där kan det vara bättre att få till ett personligt möte.

Vilka kommunikationskanaler använder vi i vårt daghem?

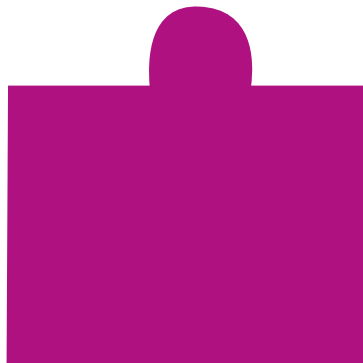
Är det tydligt för alla, såväl personal som föräldrar, vilket syfte de olika kanalerna har?

Vad kan vi helt avstå från, vad kan vi ytterligare förtydliga och utveckla för att få en mer hållbar kommunikation som inte belastar utan underlättar vårt arbete?

Det är viktigt att utvärdera de samarbetsformer som daghemmet och hemmet har. Kommunikationskanaler och mötesplatser förändras genom åren. Om föräldrar inte läser elektroniska meddelanden eller dyker upp på föräldramöten eller öppet hus-dagar, är det skäl att utvärdera varför och sedan pröva andra former för att uppnå samma syfte. Ett tydligt uttalat syfte underlättar för alla. Om daghemmet under ett föräldramöte enbart vill informera ska det framgå i mötesinbjudan. Om daghemmet däremot förväntar sig aktivt deltagande i diskussioner eller workshops, medan föräldern kommer till mötet för att passivt sitta och ta del av information, har man inte varit tydlig med mötets syfte.

Daghemmet kan själv aktivt vara med och skapa den bild man vill förmedla av daghemmet och det arbete som görs; hur talar vi om vårt daghem i kollegiet, hur talar barnen om sitt daghem och vad säger föräldrarna om vårt daghem? Det kan också vara viktigt att tänka på att daghemmet kan påverka hur det omtalas i lokalsamhället och i media.

Om det mesta i daghemmets kommunikation till hemmet handlar om praktiska saker som tidtabeller, matsedlar och scheman blir det lätt det som föräldrarna uppfattar som det viktiga. Det är nödvändigt att känna till, men räcker inte alltid för att de ska känna sig involverade och engagerade. Att också berätta för föräldrarna hur de kan stödja sina barn i kamratrelationer, i lärandet och hur det går för barnen, att intressera sig för föräldrarnas åsikter, att lyfta fram samarbetet med föräldrar och föräldraföreningen och att visa att daghemmet ser och respekterar mångfalden av barn och föräldrar sänker tröskeln för föräldrarna att ta kontakt och samarbeta.

POSITIVA BUDSKAP VIKTIGA

GRUNDERNA FÖR PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK LYFTER
FRAM VIKTEN AV POSITIV KOMMUNIKATION:

”Till verksamhetskulturen inom småbarnspedagogiken hör personalens interna samarbete och kommunikationen med vårdnadshavarna och närmiljön. Medlemmarna i gemenskapen ska respektera varandra och uppskatta samarbete. Genom samarbete i gruppen ska man uppmuntra barnen till uppbyggande kommunikation och till att fungera som medlemmar i gruppen.”

GODA RELATIONER – EN FÖRUTSÄTTNING FÖR ETT FAMILJEVÄNLIGT DAGHEM

En familj är en del av daghemmets gemenskap upp till ca fem år, förskolan medräknad. Har familjen flera barn är denna tid ännu längre. Det betyder en lång gemensam tid för samverkan mellan hemmet och daghemmet. Det är daghemmet som i första hand ansvarar för att etablera ett tillitsfullt samarbete mellan hemmet och daghemmet. Föräldrarna ansvarar för att se till att barnet kommer till daghemmet utrustad på lämpligt sätt. Samverkan mellan hemmet och daghemmet bygger på att barnets bästa står i fokus.

Varje daghem, pedagog och föreståndare samarbetar med hemmen. Grunden för allt samarbete är goda professionella relationer mellan hemmet och daghemmet. Fungerande relationer stödjer barnens välbefinnande, trygghet och lärande. De underlättar också arbetet i daghemmet och gör det lättare att ta upp svåra ärenden till diskussion. Goda professionella relationer främjar samarbetet mellan hemmet och daghemmet och mellan kollegor på daghemmet och de stödjer välbefinnandet i hela daghemsgemenskapen.

Varje barn känner sig värdefull och inkluderad i ett familjevänligt daghem. Ett familjevänligt daghem välkomnar alla familjer på lika grunder. Ett familjevänligt daghem visar tydligt att alla i hela personalen värdesätter föräldrarna och samarbetar med alla barns familjer, oavsett hur familjen ser ut eller vilket språk de talar. I ett familjevänligt daghem ses föräldrarna som en resurs i daghemmets verksamhet och i barnens lärande och välbefinnande.

VÄLBEFINNANDE OCH GEMENSKAP

För en förälder är barnets trygghet och välbefinnande i daghemmet a och o. Varje förälder behöver känna till hur daghemmet jobbar med barnens välbefinnande, såväl det psykiska, det fysiska som det sociala. Därför är det viktigt att berätta för föräldrar om hur daghemmet fungerar och gärna också presentera alla som jobbar på daghemmet med olika uppgifter till exempel på ett föräldramöte. Föräldrar behöver också känna till hur daghemmet konkret jobbar med att förebygga mobbning. Ju öppnare man är om de här processerna, desto mera stärker det föräldrarnas insyn i verksamheten och därmed också förtroendet för daghemmet.

Föräldrar kan på många sätt bidra till att stärka gemenskapen i daghemmet. Bara genom att föräldrarna blir bekanta med varandra ökar också tryggheten och gemenskapen bland barnen. Det lönar sig att satsa extra mycket på att stärka gemenskapen bland föräldrarna i övergångsskedena, då barnen börjar på daghemmet eller i förskolan och förbereder sig för skolan. Då föräldrarna har skapat kontakter till varandra sänker det tröskeln att också senare erbjuda varandra kamratstöd. När föräldrar är en naturlig del av gemenskapen underlättar det också daghemmets arbete och påverkar hela daghemmets atmosfär på ett positivt sätt.

SÅRBARHET

Sårbarhet finns med i alla mänskliga kontakter, också mellan pedagoger och föräldrar. Att vara förälder är i sig en källa till sårbarhet. Man vill det bästa för sitt barn, samtidigt som man ständigt är osäker på sitt föräldraskap och på hur man ska hantera olika situationer i förhållande till barnet. En pedagog som bjuder in till föräldrasamverkan och är öppen för kritiska synpunkter är också sårbar. Som pedagog är det viktigt att inte genast gå i försvar om man blir anklagad för något. I stället behöver man stanna upp och lyssna vad som egentligen sägs. Ofta är orsaken att föräldrar är oroliga över eller vill försvara sitt barn, vilket tyder på just sårbarheten i att vara förälder.

Men sårbarhet är också en styrka. Alla begår fel och misstag och vågar man aldrig misslyckas finns det lite utrymme för förändring och utveckling. Inom personalen är det därför viktigt att värna om en verksamhetskultur som tillåter misstag och misslyckande. Det här gäller också samarbetet med föräldrar. Man kan alltid lära sig av att något inte går som man tänkt. Det kan vara bra att känna till att vi också tycker mera om människor som vi visat oss sårbara inför. Sårbarhet är grunden för ett äkta och ärligt samarbete mellan hemmet och daghemmet.

HEM OCH SKOLA

Förbundet Hem och Skola rf
TEXT Petra Högnäs och Katarina Perander
GRAFISK DESIGN Hanna Siira